

Turinys

Pratarmė	2
----------------	---

Ar gyvenu saugioje eismo aplinkoje?

1.1. Kodėl verta mokytis žmogaus saugos?	3
1.2. Eismo ypatumai rugsėjį	6
1.3. Ką sako skaičiai?	12
1.4. Elektriniai paspirtukai ir elektriniai dviračiai. Už ar prieš?	17
1.5. Kuriu saugaus eismo pamokėlę	21

Chemija: ką turėtume žinoti kiekvienas?

2.1. Chemija aplink mus	26
2.2. Cheminiai ženklai. Ar būtina juos žinoti? Kodėl?	29
2.3. Apsinuodijimas cheminėmis medžiagomis. Kaip jo išvengti?	33
2.4. Kaip rinktis kūno priežiūros priemones?	37
2.5. Kuriu stendinį pranešimą	40

Atostogų malonumai – ar visuomet esame saugūs?

3.1. Saulės vonios. Kuo jos naudingos ir kuo pavojingos?	43
3.2. Vandens telkiniai. Ar visuomet elgiamės saugiai?	46
3.3. Kas yra biologinis pavojus?	50
3.4. Žmogus ir benamiai naminiai gyvūnai. Kas juos sieja?	53
3.5. Su kokiais netikėtumais galime susidurti poilsiaudami gamtoje?	56
3.6. Pavojai masinio susibūrimo vietose	60
3.7. Kuriu pristatymą	65

Ekstremaliosios situacijos

4.1. Garsiniai civilinės saugos signalai	68
4.2. Ar įmanoma „sutramdyti“ gamtą?	72
4.3. Žemės drebėjimas. Kuo jis pavojingas?	75
4.4. Ekologinio pobūdžio ekstremaliosios situacijos. Kaip jų išvengti?	78
4.5. Nematomas, neturi nei kvapo, nei spalvos, bet labai pavojingas – kas?	81
4.6. Planuojame evakuacijos pratybas. Kuo svarbus evakuacijos planas?	84

Pirmoji pagalba

5.1. Susižeidžiau. Kokia pirmoji pagalba?	89
5.2. Kaip atpažinti ūmines ligas?	93
5.3. Kuriu filmą	97

Pratarmė

Sparčiai keičiantis žmonių tarpusavio santykiams, gyvenimo kokybei ir vartojimo kultūrai, vis sunkiau išgyventi šiuolaikiniame pasaulyje. Netinkamas žmogaus santykis su gamta, neišvengiama klimato kaita kiekvieną iš mūsų verčia susimąstyti, kaip gyvensime po penkerių, dešimties ir daugiau metų. Ar galime jaustis saugūs? Ar esame pasiruošę išgyventi? Kaip turime elgtis, kad išvengtume susinaikinimo? Ką turėtume žinoti kiekvienas iš mūsų? Be šių globalių klausimų, kyla ir išgyvenimo klausimai... Ką daryti išgirdus civilinės saugos garsinį signalą? Ką turėčiau žinoti, jei prireiktų evakuotis? Kaip elgtis, kad sumažintume gaisro tikimybę? Kuo pavojingos gamtos stichijos ir kaip elgtis jų metu? Regis, žinome, kaip elgtis, tačiau, kilus realiai grėsmei, tokios situacijos dažnai tampa didžiuliu iššūkiu kiekvienam iš mūsų. Būtent todėl šiame pratybų sąsiuvinyje daug dėmesio skiriama įvairių situacijų analizei. Mokysitės planuoti veiksmus, priimti sprendimus, mąstysite, kaip išvengti galimų grėsmių, siekiant suprasti vykstančius reiškinius. Diskusijos ir gyvenimiška patirtis padės kritiškai mąstyti ir kūrybiškai analizuoti įvairias situacijas. Visa tai galėsite atlikti mokydami vieni iš kitų, remdamiesi savo patirtimi ir įvairių mokomųjų dalykų žiniomis.

Jeigu atliekant užduotis kiltų sunkumų ar pritrūktų idėjų, mobiliuoju telefonu ar planšete nuskenavę pratybose pateiktus QR kodus arba suvedę šalia esančias nuorodas, rasite papildomos vaizdo medžiagos, įvairių patarimų ir kitos naudingos informacijos.

Toliau aptarkime pratybų mokomąsias dalis.

MAŠTAU...

Apmąstysite pateiktą informaciją ir faktus, diskusijos išvadas ar probleminę situaciją. Kelsite sau klausimus, koks mano vaidmuo šioje situacijoje, kaip galėčiau ją pakeisti.

DISKUTUOJU...

Diskutuodami formuluosite probleminius klausimus, kritiškai vertinsite pateiktą informaciją. Savo argumentus aptarsite su bendraklasiais ir ieškosite bendro sutarimo.

ATLIEKU UŽDUOTIS...

Beveik visos pateiktos užduotys susijusios su gyvenimiška patirtimi ir kasdiene veikla. Atliekant jas prireiks ir tiriamojo darbo gebėjimų: kelsite hipotezes, planuosite tiriamąją veiklą, pasirinksite tyrimui reikalingas priemones, analizuosite surinktus duomenis ir formuluosite išvadas.

KURIU...

Šios užduotys padės atsiskleisti jūsų kūrybiškumui. Kursite lankstinukus, atmintines ar filmus. Čia prireiks ir darbo komandoje gebėjimų.

ANALIZUOJU...

Galėsite analizuoti pateiktas situacijas, jas interpretuoti, perteikti kitiems ir kritiškai vertinti. Tad šios užduotys skirtos dirbti su duomenimis.

ATLIKSU NAMIE...

Šios užduotys svarbios ruošiantis kitai pamokai, nes tai, ką atliksite namie, prireiks ateinančią pamoką. Todėl daugiau laiko galėsite skirti diskusijoms, aptarimui, analizei ir vertinimui.

APIBENDRINU IR ĮSIVERTINU...

Įsivertinsite žinias ir supratimą, analizuosite ir vertinsite savo mokymosi veiklą. Planuosite, kaip toliau tobulinti savo mokymąsi.

Tikimės, kad mokydami iš šių pratybų įžvelgsite mokymosi prasmę, atrasite naujų idėjų, o pats mokymasis taps dar įdomesnis, prasmingesnis ir suteiks gerų emocijų.

Sėkmės!

1

Ar gyvenu saugioje eismo aplinkoje?

1.1. KODĖL VERTA MOKYTIS ŽMOGAUS SAUGOS?

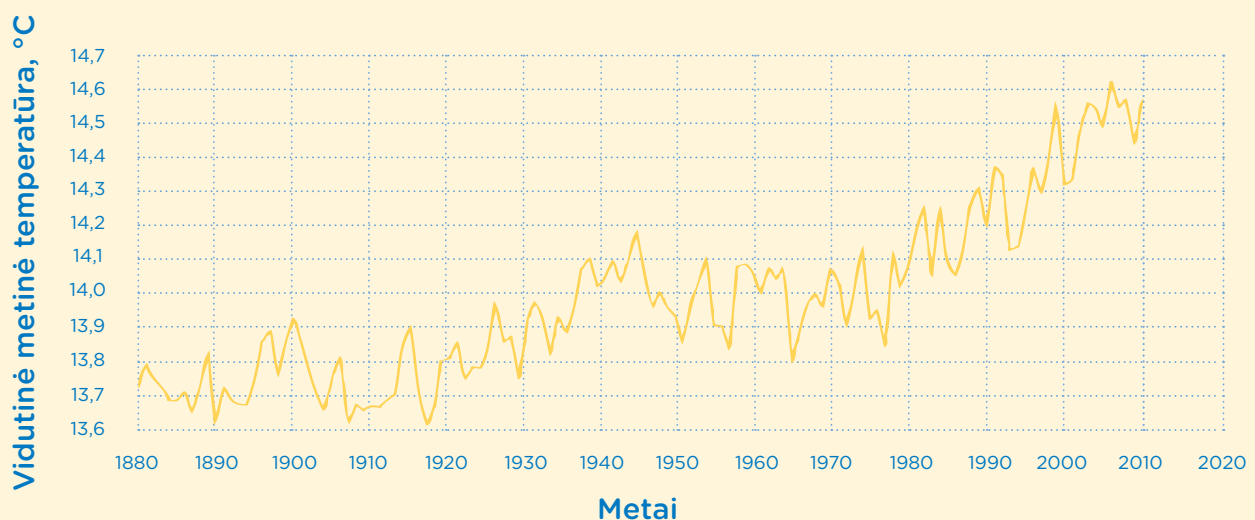
MAŠTAU...

Prisimenu, nuo ko 5-6 klasėse pradėjau mokytis žmogaus saugos...

- ▶ *Neįtikėtinai greitai tirpsta ledynai...*
- ▶ *Perspėjama apie naujas potvynio grėsmes...*
- ▶ *Dėl stipraus vėjo tūkstančiai žmonių liko be elektros...*
- ▶ *Tornadai griovė viską, kas tik pasitaikė jų kelyje...*
- ▶ *Dėl kaitros kilo gaisrų...*

Tokios dienraščių antraštės tikriausiai jau nebestebina. Šie dažnėjantys ekstremalūs gamtos reiškiniai kelia nerimą, mokslininkai ieško jų priežasčių, atlieka įvairius stebėjimus, analizuoja gautus duomenis, stengiasi rasti būdų, kaip sumažinti keliamą grėsmę, bando įvertinti galimas pasekmes ateities kartoms.

„Žmogaus sauga“, veiklos sąsiuvinis 5-6 kl.

1.4. ELEKTRINIAI PASPIRTUKAI IR ELEKTRINIAI DVIRAČIAI. UŽ AR PRIEŠ?

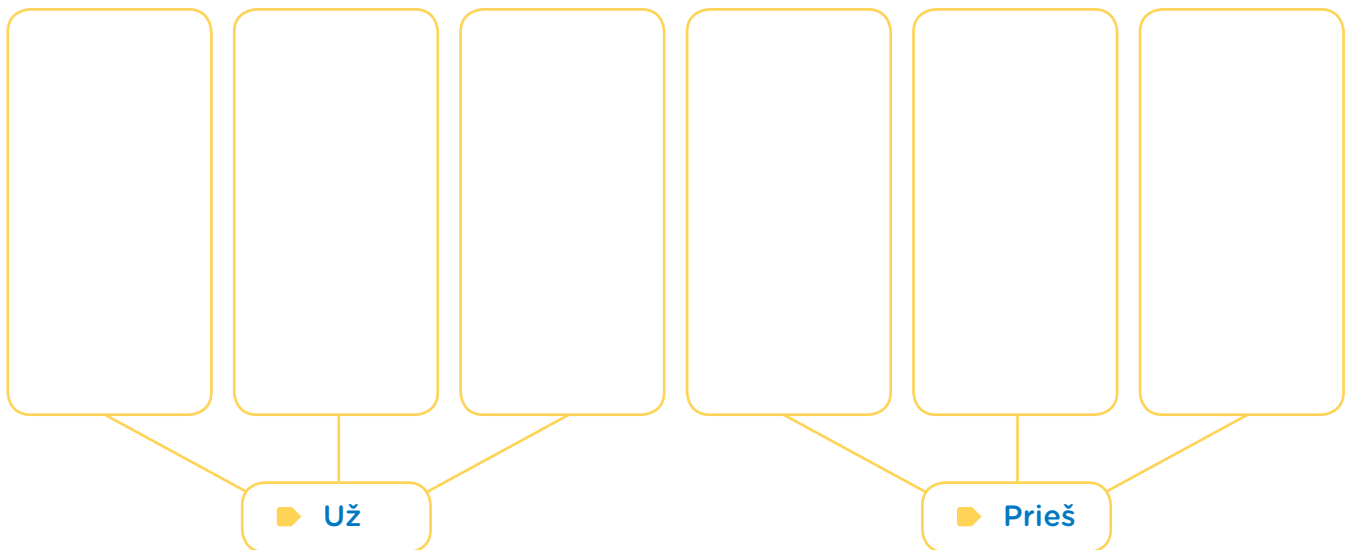
MĄSTAU...

- ▶ *Naujiena - miesto gatvės pasipildė naujais galingais elektriniais paspirtukais...*
- ▶ *Žaibiškai išpopuliarėjusiais elektriniais paspirtukais miestiečiai vis dažniau keičia keliavimą mašina ar dviračiu.*
- ▶ *Kviečiame išbandyti! Naujos kartos elektriniai dviračiai. Greitis... Komfortas... Nepasigailėsite...*

Pastaraisiais metais tokios antraštės ir reklamos skamba viliojamai.

Tačiau ar tikrai verta rinktis šias šiuolaikines transporto priemones? O gal geriau paprastas dviratis arba paspirtukas?

Mano išvados...

2.2. CHEMINIAI ŽENKLAI. AR BŪTINA JUOS ŽINOTI? KODĖL?

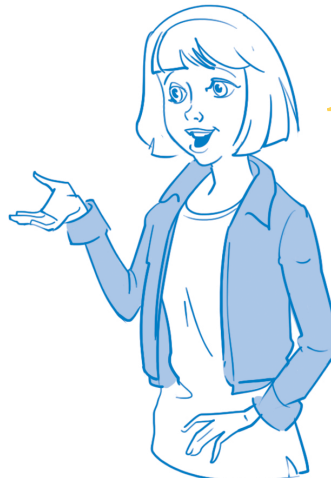
DISKUTUOJU...

Pokalbis buitinės chemijos parduotuvėje...

Aš saugau gamtą, todėl perku tik ekologiškas valymo priemones, kurios gaminamos be agresyvių cheminių medžiagų.

Bet be stiprių cheminių priemonių neįmanoma išvalyti, pavyzdžiui, įsisenėjusių riebalų nuo orkaitių ar kepsninių grotelių.

Kaip manote, kuris teisus? O gal abu teisūs?

Remdamiesi savo samprotavimais, padiskutuokite su bendraklasiais. Diskusiją apibendrinkite ir suformuluokite savo išvadą.

.....

.....

.....

.....

.....

ATLIEKU UŽDUOTIS...

1. Atidžiai apžiūrėję buitinės chemijos priemonių etiketes, galime rasti ne tik tiksliai įvardytas sudedamąsias chemines medžiagas, bet ir tam tikrus ženklus – cheminių medžiagų pavojingumo piktogramas.

<https://bit.ly/2vqs2OE>

► Cheminių medžiagų piktogramos ir keliamas pavojus

3.3. KAS YRA BIOLOGINIS PAVOJUS?

MĄSTAU...

Keletas trumpų ištraukų iš pranešimų spaudoje:

- ▶ *Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras įspėja dėl galimo tymų protrūkio Lietuvoje... Gripo epidemijos sąrašas vėl pasipildė. Šiandien gripo epidemija paskelbta Vilniaus miesto savivaldybėje. Iš 60 šalies savivaldybių gripo epidemija paskelbta 29-iose...*
- ▶ *38 kartai - tiek išaugo afrikinio kiaulių maro atvejų Lietuvoje...*

Ar galima teigti, kad visuose spaudos pranešimų pavyzdžiuose kalbama apie biologinį pavojų? Kodėl taip manote?

ATLIEKU UŽDUOTIS...

Ar teko girdėti apie biologinę taršą? Šią taršą gali sukelti mikroorganizmai, jų kiaušinėliai ir išskiriami toksinai, augalai, vabzdžiai ar kiti gyvūnai. Biologiniai teršalai sukelia įvairias ligas – infekcijas, alergijas, apsinuodijimus ir pan.

Lentelėje pateikta keletas situacijų. Pagrįskite, kaip jos susijusios su biologine tarša.

▶ **Situacija**

▶ **Kaip ši situacija susijusi su biologine tarša?**

Sergantysis rotavirusu